

Kulturutskottet

Statsrådets redogörelse om EU-politiken

Till stora utskottet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse om EU-politiken (SRR 7/2020 rd): Ärendet har remitterats till kulturutskottet för utlåtande till stora utskottet. Tidsfrist: 31.5.2021.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- specialsakkunnig i EU-ärenden Ville Korhonen, statsrådets kansli
- EU-samordnare Henrik Ruso, undervisnings- och kulturministeriet
- professor Hannu Itkonen, Jyväskylän universitet
- undervisningsråd, enhetschef Mikko Nupponen, Utbildningsstyrelsen
- överdirektör Riitta Maijala, Finlands Akademi
- direktör Paula Tuovinen, Centret för konstfrämjande
- intressebevakningsdirektör Lauri Kaira, Luovan työn tekijät ja yrittäjät (Lyhty)
- utredningschef Tuuli Pitkänen, Ungdomsforskningssällskapet rf
- expert på internationell påverkan Kaisa Larjomaa, Ungdomssektorns takorganisation i Finland Allians rf
- verkställande direktör Mikko Salonen, Finlands Olympiska Kommitté rf
- professor Johanna Kantola.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Barnombudsmannens byrå
- Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf
- Finlands Yrkesstuderandes Centralförbund - SAKKI rf
- Finlands Gymnasistförbund rf
- Alliansen för Finlands Studerande - OSKU rf
- Finlands studerandekårers förbund - SAMOK rf
- Finlands studentkårers förbund FSF rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Enligt redogörelsen är Finlands mål ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart EU, som är världens mest konkurrenskraftiga och socialt mest inkluderande klimatneutrala ekonomi. Europeiska kommissionens strävan att göra EU till ett rättvist, välmående och klimatneutralt samhälle genom den gröna given (Green Deal) ligger enligt redogörelsen väl i linje med Finlands mål.

Europeiska unionens grundläggande värderingar är respekt för människovärdet och de mänskliga rättigheterna, frihet, demokrati, jämlikhet och rättsstatsprincipen. Det är viktigt att dessa respekteras och genomförs i praktiken med tanke på tillgodoseendet av medborgarnas rättigheter, men också med tanke på den inre marknadens funktion, tillväxt och investeringar samt en sund offentlig ekonomi. Betoningen av en gemensam värdegrund utvecklar EU som en stark union med globalt inflytande som också stöder sina alla medlemsländer och deras invånare.

EU-politikens delområden är intimt kopplade till varandra. Vid den nationella beredningen av EU-politiken bör sakfrågorna i fortsättningen granskas mer heltäckande än tidigare ur olika politiksektors perspektiv. Detta möjliggör ett bredare perspektiv som stöd för beredningen och stöder också det nationella genomförandet av EU-beslut. Kulturutskottet betonar särskilt vikten av barnens och de ungas perspektiv, deltagande och delaktighet vid utformningen av politiken för kommande generationer.

Det tydliga åtagandet i redogörelsen att främja jämställdheten på EU-nivå är mycket viktigt i det rådande politiska läget, då jämställdheten också motarbetas inom medlemsländer i Europeiska unionen. Jämställdheten är viktig för att demokratin ska fungera. Integreringen av jämställdhetsperspektivet är ett verktyg för att främja jämställdheten såväl nationellt som inom Europeiska unionen.

Kulturutskottet betonar att humankapital och socialt kapital är de viktigaste faktorerna i den eftersträfvade gröna och digitala omställningen och deltagandet i den. Förändringen uppstår inte utan rätt kompetens, rätt färdigheter och relevant forskning. Den uppstår inte heller utan delaktighet, vilket också skapas och stärks av kultur, idrott och ungdomsarbete. EU behöver ett starkt forsknings- och innovationsfinansieringsprogram för att stärka EU:s konkurrenskraft och svara på de samhällseliga utmaningarna.

Kulturutskottet betonar mycket starkt att beslutsfattandet om utbildningspolitiken även i framtiden bör förbli i medlemsländerna.

Redogörelsen lyfter också fram frågan om rekryteringen av finländare till EU:s institutioner och olika ämbetsverk. Med tanke på att politiken ska ta hänsyn till unionens intressen som helhet och på unionens legitimitet är det viktigt att institutionerna har en bra balans av anställda tjänstemän från alla medlemsstater. Kulturutskottet ställer sig bakom detta ställningstagande i redogörelsen och understöder de förslag som lagts fram för att förbättra finländarnas framgång i rekryteringen. Utskottet betonar att finska experter har mycket specialkompetens att ge EU bland annat inom det nordiska civila samhällets praxis och den nordiska välfärdspolitik.

Utlåtande KuUU 6/2021 rd

Redogörelsen är inte en uttömmande förteckning över alla frågor som är viktiga för Finland, utan en konkret strukturerad riktlinje för Finlands positionering. Utskottet lyfter i sitt utlåtande fram vissa mer detaljerade synpunkter på utskottets ansvarsområde.

Utbildning och kompetens i centrum

Kulturutskottet välkomnar att man i redogörelsen i allt högre grad vill lyfta upp utbildningens kvalitet på EU-agendan, eftersom Europas och Finlands globala konkurrenskraft är beroende av en hög kunskapsnivå. Detta innebär i praktiken bland annat att den europeiska kompetensnivån stärks, att jämlikheten i utbildningen ökas, att identifieringen och erkännandet av kompetens utvecklas och att principen om kontinuerligt lärande omsätts i praktiken i hela EU. Finländsk avgiftsfri, högklassig utbildning som är tillgänglig för alla har varit det bästa sättet för oss att nationellt uppnå en hög kompetensnivå och jämlikhet i utbildningen.

För att göra den europeiska utbildningen till den bästa i världen krävs ökade investeringar i utbildning, särskilt i medlemsstaterna, men också i EU:s omfattande program för utbildning och forskning, Erasmus+ och Horisont Europa, som har fått tilläggsresurser för den nya programperioden 2021—2027. Utskottet anser det vara viktigt att Finland deltar aktivt i den fortsatta beredningen av det europeiska utbildningsområdet och det europeiska strategiska utbildningssamarbetet. I redogörelsen nämns att det europeiska utbildningsområdet ska uppnås före 2025 genom att man undanröjer hinder för rörlighet och samarbete och förbättrar interoperabiliteten mellan medlemsstaternas utbildningssystem. Kulturutskottet betonar betydelsen av detta och att man vid utvecklandet av det europeiska utbildningsområdet inte bara bör göra möjligheterna till rörlighet utan också andra internationaliseringsmöjligheter mer tillgängliga och jämlika för alla ungdomar.

Behovet att stärka kunskapsnivån har ett klart samband med förändringarna i arbetslivet och på arbetsmarknaden, framskridandet av internationaliseringen och digitaliseringen och det fortsatta behovet av att förnya kompetensen. EU:s ekonomi är beroende av tillgången på kompetent arbetskraft. I Finland, liksom i de övriga medlemsländerna, måste utbildningssystemet kunna utbilda experter som har förmåga och intresse att verka i internationell växelverkan globalt. Detta främjar också öppenheten och flexibiliteten i samhället.

Det internationella utbildnings-, forsknings- och utvecklingssamarbetet stöder internationella investeringar i Finland och stärker därmed förutsättningarna för sysselsättning och välfärd. Finland har också goda förutsättningar att satsa på att öka utbildningens andel i EU:s utvecklingssamarbete.

Utbildningen av kunnig arbetskraft ska på EU-nivå liksom i Finland basera sig på evidensbaserad kunskap antingen direkt inom högskoleutbildningen eller indirekt genom högutbildade lärare inom yrkesutbildning och annan utbildning. Kulturutskottet betonar att en högre utbildningsnivå på EU-nivå inte bara innebär en kvantitativ och kvalitativ utveckling av högskoleutbildningen, utan också en allt högklassigare och attraktivare yrkesutbildning och en kontinuerlig utveckling av den egna kompetensen. Utöver formell inläring, det vill säga inläring inom utbildningssystemet, bör man också beakta inläring utanför utbildningen, såsom i arbetslivet, medborgarverksamhet, hobbyer och ungdomsarbete.

Utlåtande KuUU 6/2021 rd

Digitaliseringen av utbildningen har på grund av coronapandemin blivit allt viktigare tack vare den ökade distansundervisningen. Främjandet av digitaliseringen ska också integreras i EU:s utbildningsprogram och utvecklandet av det europeiska utbildningsområdet.

Programmet Erasmus+

Erasmus+ har nämnts som det viktigaste europeiska instrumentet för att stärka humankapitalet. Enligt redogörelsen ska det stärkta Erasmus+ -programmet utnyttjas fullt ut för att främja utbildning, kompetens och rörlighet.

Under medlemskapet i EU har Erasmus+ och de program som föregick det redan finansierat utbyten för över en tredjedels miljon finländare, varav 150 000 under den nu avslutade programperioden 2014—2020. Finland har hört till programmets nettomottagare. Kulturrutskottet fäster stor vikt vid att Erasmus+ utnyttjas fullt ut och påminner om att det krävs nationella åtgärder för att programmet ska bli framgångsrikt. Programperiodens finansiering uppgår till sammanlagt 26,5 miljarder euro. Finansieringen har ökat avsevärt, eftersom finansieringen under den föregående programperioden uppgick till 14,7 miljarder euro. Finansieringen för den nya programperioden fördelar sig enligt följande: utbildning 83 procent, ungdomar 10,3 procent, idrott 1,9 procent, de nationella byråernas finansiering 3,3 procent och programstöd 1,5 procent.

Enligt ett sakkunnigyttrande har man redan före coronapandemin kunnat se att antalet högskolestuderande som reser utomlands minskar. En orsak till detta har bedömts finnas i examensstrukturer som inte i tillräcklig grad möjliggör utbyten. Också bland yrkesstuderande kan en nedåtgående trend i utbyte observeras. Kulturrutskottet betonar att man genom nationella åtgärder måste säkerställa att alla utbildningsnivåer, icke-statliga organisationer och ungdomsarbete har strukturer och tillräckliga resurser som stöder internationell verksamhet och som gör det möjligt att fullt ut utnyttja den ökande Erasmus+ -finansieringen. Utskottet uppmuntrar ansträngningarna för att öka möjligheterna att delta, särskilt för elever och studerande med sämre förutsättningar. Förutom att förbättra tillgängligheten till fysisk rörlighet bör man också överväga möjligheterna att utveckla virtuella internationaliseringsmöjligheter som ett sätt att göra Erasmus+ -programmet mer tillgängligt för fler.

Utskottet betonar yrkesläroanstalternas möjligheter att i allt högre grad stödja och uppmuntra studerande till internationalisering i samband med lärande på arbetsplatsen. Mycket av inläringen på arbetsplatsen kan genomföras utomlands, men alla är inte medvetna om dessa möjligheter. Det bör också vara möjligt att utbilda sig utomlands genom läroavtal när arbetsgivaren inte är ett inhemskt företag.

För att skapa toppuniversitet som klarar sig väl i den globala konkurrensen måste de nätverksbaserade europeiska högskolorna stärkas. De finländska högskolorna har lyckats med ansökningsomgångarna för de europeiska universitetsprojekten ("European Universities") som finansieras av Erasmus+. Denna projekthelhet är enligt utskottets utlåtande ett bra exempel på hur EU:s utbildningssamarbete på knappt 35 år har utvecklats från småskaligt utbyte av högskolestuderande till ett omfattande samarbete som sträcker sig djupt in i strukturerna och det gemensamma läroplansarbetet.

Utlåtande KuUU 6/2021 rd

Programmet Erasmus+ omfattar också ett idrottsprogram för att finansiera projekt för idrott och motion, till exempel för att främja jämställdhet och hållbar utveckling. EU:s finansieringsmekanismer utnyttjas redan i stor utsträckning i utvecklingen av den finländska idrotten, men enligt sakkunnigyttrandet finns det ännu utrymme för förbättringar.

Forskning och programmet Horisont Europa

Horisont Europa är ett av världens viktigaste finansieringsprogram för forskning och innovation. Det baserar sig på kvalitet och genomslag i forskningen. Kvaliteten på den forskning som produceras med hjälp av programmet säkerställs genom öppen konkurrens och oberoende utvärderingar.

Forskningsdata som produceras med hjälp av ramprogrammet har stor betydelse bland annat för genomförandet av den gröna och digitala omställning som Europa behöver samt för deltagande i att lösa globala problem. Kulturrådet anser att ett starkt EU-program för finansiering av forskning och innovation är nödvändigt för att uppnå målet att Europeiska unionen ska bli världens mest konkurrenskraftiga ekonomi. För ett litet kunskapsbaserat land som Finland har ny forskningsbaserad information en särskilt stor betydelse som stöd för reformen av utbildningssystemet, den offentliga sektorns tjänster och alla näringar.

Särskilda prioriteringar i programmet Horisont Europa är att stödja och främja hållbar utveckling, produktivitet, uppkomsten av ny kunskap och innovationer samt att lösa omfattande samhällsreliga utmaningar. I programmet fästs särskild uppmärksamhet vid internationellt samarbete, synergier med andra EU-finansieringsprogram, europeiska forsknings- och innovationspartnerskap och pilotförsök med en ny typ av missionsorienterat arbetssätt inom det europeiska forsknings-samarbetet. Kulturrådet vill lyfta fram stärkandet av Europas kompetensnivå, ökad jämlikhet i utbildningen och stödjandet av kontinuerligt lärande som ett centralt mål för EU-samarbetet. Detta är en förutsättning för EU:s globala konkurrenskraft, för den gröna och digitala omställningen samt för att stärka samhällenas resiliens. Samtidigt stärks jämlikheten och delaktigheten.

Den totala budgeten för programperioden 2021—2027 är 85,5 miljarder euro, vilket innebär en betydande ökning jämfört med budgeten för det föregående ramprogrammet för forskning och innovation (ca 76 miljarder euro). Fram till september 2020 hade finländska deltagare via ramprogrammet fått omkring 1,3 miljarder euro i finansiering för forsknings- och innovationsprojekt. Detta överskrider forsknings- och innovationsrådets nationella mål att ur ramprogrammet få minst 1,5 gånger så mycket finansiering som Finlands kalkylerade betalningsandel. Kulturrådet anser det vara viktigt att Horisontprogrammets finansieringsmöjligheter även i fortsättningen utnyttjas fullt ut vid våra högskolor och forskningsinstitut. Yrkehögskolor som bedriver forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet som betjänar praktiska procedurer bör i högre grad än tidigare beaktas som potentiella finansieringsmottagare när programmet Horisont Europa utvecklas.

För att EU:s centrala klimatmål och andra mål som konstateras i redogörelsen ska kunna nås krävs mycket ny forskning och innovationsverksamhet, och detta kräver tillräckliga investeringar i utvecklings- och innovationsverksamhet av EU och medlemsländerna. EU behöver en stark forskningsbas som gör det möjligt att snabbt utnyttja inte bara självproducerad kunskap och tek-

Utlåtande KuUU 6/2021 rd

nik utan också information och lösningar som produceras på annat håll. Den forskningsmässiga grunden skapas genom arbete av forskare på hög nivå och högkvalitativ långsiktig grundforskning. I sakkunnigutlåtandet betonas betydelsen av så kallad nyfikenhetsdriven forskning som ny kreativ forskning som skapar innovationer.

Det mål i redogörelsen som gäller att EU:s åtgärder och mål ska grunda sig på tillförlitlig evidensbaserad information är viktigt och värt att stödja. Utöver att den evidensbaserade kunskapen är en del av EU:s åtgärder och mål är det enligt kulturutskottet viktigt att EU också aktivt informerar om hur den evidensbaserade kunskapen i praktiken nu och i framtiden påverkar dess planering och beslutsfattande.

Betydelsen av datapolitiska åtgärder för att ta i bruk datadelning och definition av nyttjanderätt, interoperabla lösningar för informationsutbyte och nya tekniklösningar i hela EU stöder också utvecklingen av det europeiska forskningssamarbetet. Utskottet betonar att det samtidigt som man sörjer för informationssäkerheten och skyddet av personuppgifter också är nödvändigt att skapa lösningar som möjliggör ett tillförlitligt och effektivt utnyttjande av data även i FoUI-verksamheten.

Genom EU:s ramprogram för forskning har man också stött planeringen av nya forskningsinfrastrukturer samt utvidgad användning av befintliga forskningsinfrastrukturer och intensifierat samarbete. Kulturutskottet betonar att infrastrukturnät som är gemensamma för flera stater är ett effektivt sätt att tillsammans bygga upp kompletterande strukturer för forskningsinfrastruktur och på så sätt på bred bas främja förutsättningarna för forskning, utbildning och innovationsverksamhet på hög nivå. De kan stärka samarbetet mellan nationella och internationella aktörer, effektivisera den gemensamma användningen av forskningsinfrastrukturer och aktivera gemensamma investeringar. Dessa infrastrukturer kommer att ge ett viktigt stöd till forskarutbildning och till utveckling och utnyttjande av vetenskaplig kunskap och kunskapskapital.

Inkludering av barn och unga

I redogörelsen betonas att EU-politiken bedrivs för att förbättra de nuvarande och kommande generationernas välfärd. Därför måste man i EU:s verksamhet beakta barn och ungas perspektiv, och målmedvetet främja deras deltagande och delaktighet. Barns och ungas delaktighet bör ske på ett öppet och lättillgängligt sätt och med hjälp av de kanaler som de själva använder. Kulturutskottet instämmer i det som konstateras i redogörelsen, men anser det nödvändigt att i det följande ytterligare utvidga barns och ungas perspektiv.

Med hänvisning till remissyttrandena betonar utskottet att metoderna för delaktighet måste göras mångsidigare och att unga bör erbjudas olika sätt att påverka inte bara inrikesfrågor utan också EU-politiken. Information om olika påverkansmöjligheter ska ges på ett klart och intressant sätt för att de unga i allt högre grad ska inspireras till att påverka internationella frågor. Demokrati-fostran bör vara en integrerad del av denna kommunikation. Att förbättra det civila samhällets verksamhetsförutsättningar ger medborgarnas fortsatt mångsidiga möjligheter att delta i samhällets verksamhet och påverka sitt samhälle.

Utlåtande KuUU 6/2021 rd

När Finlands EU-politik dras upp och genomförs bör de ungas perspektiv tas med på ett starkare och mer genomgående sätt. Europeiska unionens beslutsfattande som påverkar de unga bör ses i ett vidare perspektiv än inom den synnerligen smala ungdomssektorn, där unionen inte har direkt behörighet. Till exempel alla förändringar i ekonomin, lagstiftningen och andra program än de som gäller ungdomsområdet påverkar också de ungas liv.

Utskottet hänvisar också till EU:s ungdomsstrategi 2019—2027, som innehåller tre centrala mål:

- 1) få ungdomar att delta mer i samhället och det demokratiska livet,
- 2) föra samman ungdomar i och utanför EU för att främja frivilligarbete, rörlighet i utbildningssyfte, solidaritet och interkulturell förståelse,
- 3) stödja ungdomars medbestämmande genom kvalitet, innovation och erkännande av ungdomsarbete.

I redogörelsen hänvisas det inte alls till ungdomsstrategin.

Utifrån den terminologi som valts i redogörelsen får man intrycket att deltagande och delaktighet för barn som inte nått ungdomsåren inte anses vara väsentligt. Enligt konventionen om barnets rättigheter är alla under 18 år barn. FN:s kommitté för barnets rättigheter har gjort åtskillnad mellan ungdom och barndom genom att beakta ungdomens livsskede som en separat del av barndomen, men har erkänt att det inte är lätt att definiera ungdom. Till de kommande generationerna hör dock alla minderåriga oberoende av ålder och utvecklingsstadium. Ju yngre barnet är, desto sämre är de självständiga möjligheterna att påverka. Utskottet betonar att lika rätt till delaktighet för alla som inte fyllt 18 år bör beaktas. Särskilt skydd och särskilt stöd måste tillhandahållas de mest utsatta barnen. En sådan grupp utgörs av minderåriga barn som anländer till EU utan vårdnadshavare.

I den nationella barnstrategi som publicerades i februari 2021 och som baserar sig på FN:s konvention om barnets rättigheter betonas alla barns rättigheter till delaktighet och framtid. Utskottet betonar att syftet med barnstrategin bland annat är att säkerställa ett målinriktat och konsekvent genomförande av de skyldigheter som gäller de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna för barn.

Coronapandemin har bidragit till att förvärpa ungdomsarbetslösheten bland unga och psykiska problem hos barn och unga. Valfärdssamhället och dess tjänster är en förutsättning för att dessa stora problem ska kunna lösas. Den nordiska välfärdsstatsmodellen gör det möjligt för det civila samhället att utöver den offentliga sektorn bära ansvar för de ungas välfärd. Utskottet anser det vara viktigt att olika finansieringsprogram och andra initiativ på EU-nivå också gör det möjligt att stärka ungdomsarbetet på ett hållbart sätt.

Motion och idrott

Motion och idrott har stor betydelse när det gäller att främja arbetsförmågan och produktiviteten. Enbart för Finlands del uppskattas kostnaderna för att man inte rör på sig uppgå till cirka 3,8 miljarder euro per år. Idrottens och motionens enorma samhällseliga betydelse för folkhälsan och ekonomin bör beaktas i Finlands EU-politik för de kommande åren. Idrottens möjligheter har också betonats i FN:s resolution av den 1 december 2020 bland annat genom att stärka synen på idrot-

Utlåtande KuUU 6/2021 rd

tens och motionens roll som möjliggörare av hållbar utveckling samt genom att uppmana medlemsstaterna att inkludera motion och idrott i återhämtningsplanerna för covid-19-epidemin.

Enligt en utredning som Europeiska kommissionen låtit göra uppgick coronapandemins ekonomiska konsekvenser för idrotten i Europeiska unionen till över 47 miljarder euro år 2020. Av detta uppgick Finlands andel till 409—477 miljoner euro. Enligt uppskattning minskade idrottens andel av bruttonationalprodukten i Finland med cirka 10—12 procent och sysselsättningen inom idrotten med uppskattningsvis 13—15 procent. De ekonomiska konsekvenserna har i stor utsträckning påverkat hela idrottens område, i synnerhet barns och ungas fritidsaktiviteter och föreningsverksamhet. I och med coronapandemin har anslagen för idrott lidit betydligt: EU med nästan 50 miljarder euro, Finland med nästan en halv miljard euro. Kulturutskottet anser det vara viktigt att en tillräcklig finansiering av idrotten tryggas både nationellt och på EU-nivå. Stödandet av medborgaraktiviteter inom motion och idrott bidrar till att stärka medborgarnas delaktighet och öka den sociala och individuella välfärden.

Konst och kultur

I redogörelsen behandlas inte konstens och kulturens betydelse för EU. Kulturens betydelse för de europeiska värderingarna och för hela Europas utveckling har varit helt central. Trots att Europa har många kulturella traditioner har Europa ett gemensamt kulturarv som har utformat Europa till vad det är idag. Kulturens betydelse har inte heller minskat. Europeiska unionen har åtagit sig att skydda och främja det europeiska kulturarvet genom ett antal politiska program. Finland bör aktivt främja ett tänkesätt där olika satsningar på medborgarnas välfärd, bland annat med hjälp av kultur, ses som en faktor som stöder en hållbar ekonomisk tillväxt. Konst och kultur kan stärka medborgarnas kristalighet. Hållbar tillväxt kan i sin tur stärka både människornas och miljöns välfärd.

De övergripande målen för EU:s program Kreativa Europa är att främja europeiskt samarbete kring kulturell och språklig mångfald och det kulturella arvet och att öka de kulturella och kreativa sektorernas konkurrenskraft, särskilt inom den audiovisuella sektorn. Programmet Kreativa Europa bidrar till att uppnå målen för smart, hållbar och jämlik ekonomisk tillväxt i Europa.

Den totala finansieringen för programmet under programperioden 2021—2027 är 2,2 miljarder euro, varav 346 miljoner euro för det första verksamhetsåret och 422 miljoner euro för 2022. Finland har ingen egen öronmärkt andel, utan konkurrensen utlyses separat vid varje ansökan. De finländska deltagarnas förvärv från programmet Kreativa Europa 2014—2020 har varit nästan 19 miljoner euro, vilket är något över 1,3 procent av programmets totala finansiering. Budgeten för den föregående programperioden 2014—2020 var 1,46 miljarder euro.

Under programperioden 2021—2027 kan programmet bland annat stödja rörligheten för enskilda konstnärer och yrkespersoner inom olika branscher. Sektorsvisa stödåtgärder har riktats till musik, bok- och förlagsbranschen, arkitekturen, kulturarvssektorn, kulturturismen och formgivningsbranschen med årliga prioriteringar. Dessutom stöds bland annat nyhetsmedier för att främja medieläskunnighet, mediernas mångfald och yttrandefriheten. Ytterligare betonas innovationsverksamhet inom kreativa branscher. Programmet finansierar också de europeiska kulturhuvud-

Utlåtande KuUU 6/2021 rd

städerna. Årligen väljs 2 kulturhuvudstäder i EU-länderna. Den andra kulturhuvudstaden 2026 väljs från Finland.

Kulturutskottet betonar betydelsen av programmet Kreativa Europa för aktörer inom konst och kultur i Finland och i andra medlemsländer. Programmet bidrar till att lyfta fram den europeiska kulturens mångfald och rikedom och har ökat stödet till europeisk kultur, film, television, musik, litteratur, scenkonst, kulturarv och närliggande områden. De kreativa branscherna har en stor tillväxtpotential och det lönar sig att försöka skapa nya arbetsplatser också med offentligt stöd. Detta främjar hela EU:s ekonomi. Utskottet påminner om att 90 procent av företagen inom kultur och kreativa branscher är små och medelstora företag.

Vissa frågor som gäller upphovsrätten

Utskottet konstaterar att EU:s långsiktiga mål är att öka tillväxten och affärsmöjligheterna på den digitala innehållsmarknaden i hela unionen. Utskottet betonar kulturens och de kreativa branschernas betydelse för EU:s ekonomi. Den sammanräknade handelsbalansen för kulturtillgångar 2019 var 8,6 miljarder euro. Under de senaste sex åren har omsättningen av webbaserade kreativa innehåll, tjänster och verk ökat med 11,5 procent per år.

Vid utfrågningen av sakkunniga har det föreslagits att Finland i fortsättningen aktivt ska främja ett effektivt och mångsidigt utnyttjande av rättsakten för digitala tjänster (Digital Services Act) för att förhindra och ingripa i rättskränkningar. Syftet med rättsakten för digitala tjänster är att utarbeta allmänna regler för en trygg, förutsägbar och tillförlitlig nätmiljö. Syftet med de nya omsorgsplikter som föreslås för tjänsteleverantörerna är att främja användarnas och konsumenternas säkerhet på nätet.

Ett viktigt mål är att alla webbtjänster ska åläggas att vidta rimliga åtgärder för att förhindra, begränsa och förebygga rättskränkningar ("duty of care"). Till exempel bör lagstiftningen om digitala tjänster innehålla en skyldighet att förhindra att tjänster tillhandahålls på olagliga webbplatser och en skyldighet att vidta effektiva åtgärder för att få ett slut på upprepade kränkningar. Enligt utlåtandet ska dessa ansvar och skyldigheter gälla alla som tillhandahåller digitala tjänster för företag och konsumenter inom EU oberoende av tjänstens storlek.

Enligt yttrandet ska tillgodoseendet av rättigheterna underlättas bland annat genom att transparenskraven enligt gällande EU-lagstiftning utvecklas, genom att man gör det möjligt att ingripa i rättskränkningar över gränserna så att rättshandlingar mot samma tjänst inte behöver vidtas separat i varje medlemsstat och genom att man möjliggör flexibla förelägganden om förhållande och andra förbud som är tillgängliga utan oskäligt stora säkerheter eller andra procedurmässiga bördor.

Upphovsrätten är ett centralt incitament för produktion, förädling och distribution av kreativt innehåll. Utan ett starkt upphovsrättsskydd uppstår inga högkvalitativa och konkurrenskraftiga produkter och ingen affärsverksamhet som bygger på dessa på den nationella marknaden och EU-marknaden. Därför anser utskottet att det är ytterst viktigt att Finland på EU-nivå strävar efter att främja bland annat införandet av sådana hindrande åtgärder och skyddsåtgärder som avses ovan.

Utlåtande KuUU 6/2021 rd

Kulturutskottet konstaterar slutligen att det nationella ikraftsättandet av upphovsrättsdirektivet (det s.k. DSM-direktivet), som antogs våren 2019, bereds som bäst under ledning av undervisnings- och kulturministeriet. Enligt den information som fåtts har det vid beredningen av ärendet förekommit meningsskiljaktigheter om sätten att genomföra direktivet i den finska lagstiftningen. Regeringens proposition överlämnas till riksdagen sommaren 2021 och behandlas i utskottet i början av hösten. Utskottet fastställer då sin ståndpunkt till propositionens sakinhåll.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kulturutskottet föreslår

att stora utskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 29.4.2021

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Paula Risikko saml
vice ordförande Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Sanna Antikainen saf
medlem Marko Asell sd
medlem Jukka Gustafsson sd
medlem Veronika Honkasalo vänst
medlem Emma Kari gröna
medlem Mikko Kinnunen cent
medlem Pasi Kivisaari cent
medlem Ari Koponen saf
medlem Sari Multala saml
medlem Mikko Ollikainen sv
ersättare Juha Mäenpää saf.

Sekreterare var

utskottsråd Kaj Laine.

Utlåtande KuUU 6/2021 rd Avvikande mening

AVVIKANDE MENING

Motivering

Allmänt

Statsrådets EU-redogörelse baserar sig på regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering och följer i stor utsträckning riktlinjerna och prioriteringarna i regeringsprogrammet. På basis av redogörelsen uppstår det en uppfattning om att Finland inte alls har någon självständig EU-politik, utan endast reagerar på andras initiativ och anpassar sig till dem.

Dessutom är redogörelsen mycket teknisk, vilket innebär att den avsiktligt ger statsrådet ett så brett eget spelrum som möjligt i ledningen av EU-politiken. Redogörelsen skapar ingen tydlig grund för behandlingen av EU-politikens alternativ.

Sannfinländarnas utskottsgrupp anser att redogörelsen också borde ha gett en mer heltäckande konsekvensbedömning av återhämtningsfondens konsekvenser och EU:s integrationsutveckling. Det räcker inte längre med ett omnämnande av återhämtningspaketets engångskaraktär och att det gäller en enskild företeelse.

Det finns skäl att misstänka att återhämtningspaketet kommer att ge upphov till en ny strategi som kommer att användas på nytt i samband med nästa kris.

Utbildning, kompetens och de ungas delaktighet

Behovet att upprätthålla och stärka kunskapsnivån har ett klart samband med förändringarna i arbetslivet och på arbetsmarknaden, framskridandet av internationaliseringen och digitaliseringen och det fortsatta behovet av att förnya kompetens.

Den finska avgiftsfria och högklassiga utbildningen som är tillgänglig för alla har varit det bästa sättet för oss att nationellt uppnå en hög kompetensnivå och jämlikhet i utbildningen.

Sannfinländarnas utskottsgrupp betonar mycket starkt att beslutsfattandet om utbildningspolitiken även i framtiden ska behållas i medlemsländerna. Finland bör betona att den egna nationella lagstiftningen är den primära lösningen och tillåta ny reglering endast i frågor där det uttryckligen krävs internationellt samarbete för att lösa dem.

Vi delar den uppfattning som framförs i redogörelsen om att de ungas deltagande i beslutsfattandet måste främjas målmedvetet. De ungas delaktighet bör ske på ett öppet och lättillgängligt sätt och med hjälp av de kanaler som de själva använder.

Som helhet betraktat anser vi att det nu, om någonsin, är dags att föra en kritisk debatt om EU:s framtid och i synnerhet om i vilken form EU och euroområdet bäst skulle betjäna Finland och finländarna. Finland bör ha en tydlig vision om vad vi vill få av EU och till vilket pris.

Utlåtande KuUU 6/2021 rd
Avvikande mening

Avvikande mening

Vi föreslår

att stora utskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 29.4.2021

Sanna Antikainen saf
Ari Koponen saf
Juha Mäenpää saf